

2012© Barbara Czopek Kopciuch

Instytut Języka Polskiego PAN w Krakowie

e-mail: barbarac@ijp-pan.krakow.pl

Prace Komisji Onomastycznej przy KJ PAN (lata 2007-2011)

Komisja Onomastyczna działa od wielu lat przy Komitecie Językoznawstwa PAN. Obecnie przewodniczy tej Komisji prof. dr hab. Aleksandra Cieślíkowa, a sekretarzem jest prof. dr hab. Barbara Czopek-Kopciuch. W skład Komisji wchodzi kolekcja z różnych ośrodków onomastycznych z całej Polski. Ośrodki te związane są z uniwersytetami i Instytutem Języka Polskiego PAN w Krakowie, który jest głównym ośrodkiem mającym najbogatsze tradycje onomastyczne od lat '20 XX wieku. Posiedzenia Komisji odbywają się dwa razy do roku.

Zawsze przedstawiany jest referat naukowy: w 2007 r. referowano założenia i zawartość nowych publikacji „Antroponimia Polski od XVI do XVIII wieku” (A. Cieślíkowa) oraz „Etymologiczny słownik słowiańskiej zoonimii ludowej” (S. Warchoń), w 2008 r. tematami referatów były: "Metonimia jako konceptualna podstawa onimizacji" (M. Rutkowski) oraz „Stan badań nad onomastyką w świecie” (A. Cieślíkowa, B. Czopek-Kopciuch), w 2009 r.: „Nazwy wodne Polski” (U. Bijak), Projekt Ogólnosłowiańskiego Atlasu Onomastycznego (R. Łobodzińska) oraz „Czy istnieje onomastyka interdyscyplinarna? Zaproszenie do dyskusji” (K. Skowronek), w 2010 r.: „Uwagi o teoretycznych aspektach badań onomastycznych” (A. Siwiec) i „Prace Komisji Nazw Miejsowych i Obiektów Fizjograficznych” (B. Czopek-Kopciuch), w 2011 r.: „Nazwy miejskie – chrematonimy czy toponimy?” (A. Siwiec) oraz „Koncepcja Słownika konotacyjnego nazw własnych” (M. Rutkowski).

Reprezentanci poszczególnych ośrodków informują o prowadzonych w nich pracach. Duży nacisk kładzie się na onomastykę regionalną. Omawiane są głównie nazwy osobowe występujące w rękopiśmiennych dokumentach historycznych, ale i nazwy obiektów w przestrzeni Polski i poszczególnych miast. Skutkują powstawaniem zarówno indywidualnych monografii, prac licencjackich, magisterskich i doktorskich jak i większych prac zespołowych.

Do najważniejszych osiągnięć i inicjatyw onomastycznych ostatnich lat w Polsce należą:

- Bibliografia onomastyki polskiej (wydano 5 tomów), ostatnio umieszczona w wersji elektronicznej na stronie internetowej IJP PAN
- Antroponimia Polski od XVI do końca XVIII wieku, red. A. Cieślíkowa (ukazały się 2 tomy, trzeci jest w korektach), opracowuje zespół Pracowni Antroponimicznej IJP PAN w Krakowie
- Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych – X tomów wyd. przez K. Rymuta oraz jego unowocześniona wersja wydana na płycie CD
- Nazwiska Polaków. Słownik etymologiczno-historyczny K. Rymuta. Wkrótce powinno się ukazać drugie wydanie tego słownika, również w wersji CD
- Słownik motywacyjny antroponimów socjolektu młodzieżowego, R. Mrózek, badacz z ośrodka w Cieszynie
- Historyczne nazwiska piotrkowian od XIX w., S. Gala, z ośrodka w Łodzi
- Antropoleksykon Poznania, ośrodek w Poznaniu

- Lexicon den Familiennamen polnischer Herkunft in Ruhrgebiet, red. K. Rymut i Johannes Hoffmann, opracowany przez zespół Zakładu Onomastyki Polskiej IJP PAN

- Nazewnictwo Żydów, Z. Abramowicz, ośrodek w Białymstoku

- Nazwy miejscowe Polski, red. K. Rymut i B. Czopek-Kopciuch, wydano 8 tomów, przygotowuje się tom 9 przez zespół Pracowni Toponomastycznej IJP PAN w Krakowie

- Nazwy miejscowości w Polsce. Układ a tego, E. Jakus-Borkowa, K. Nowik – opracowany przez badaczki z ośrodka w Opolu

- Słownik nazw geograficznych Śląska, red. S. Sochacka – opracowywany przez zespół Instytutu Śląskiego w Opolu

- Słownik nazw wodnych Polski, red. K. Rymut i B. Czopek-Kopciuch – opracowano przez zespół Pracowni Toponomastycznej IJP PAN elektroniczną wersję słownika, zawierającą pełny materiał historyczny dla nazw wodnych

- Metafora i metonimia w nazwach własnych. Proces deonimizacji, M. Rutkowski z ośrodka w Olsztynie

Planuje się w nadchodzących latach m.in.:

- kontynuację opracowywania słowników, które zaczęto wydawać

- kontynuację prac nad SOA. Opracowany został przez ośrodek wrocławski projekt grantowy na przedstawienie struktury polskich nazw miejscowych.

- opracowanie terminologii onomastycznej polskiej, również w formie grantu, zapewne we współpracy z kolegami z krajów słowiańskich oraz we współpracy z naukowcami dziedzin pokrewnych onomastyce (kartografowie, geografowie, historycy) (pod kierunkiem ośrodka w Krakowie i Cieszynie)

- przygotowuje się wydanie Słownika imion nadawanych w Polsce w latach 1995-2010 w formie CD i książkowej (zespół ośrodka w Krakowie).

Pod patronatem Komitetu Językoznawstwa i Komisji Onomastycznej co dwa lata odbywają się konferencje onomastyczne ogólnopolskie, obecnie międzynarodowe. Każda konferencja ma swój temat przewodni, po konferencji ukazuje się tom z referatami. W 2008 r. we Wrocławiu odbyła się XVI Ogólnopolska Konferencja Onomastyczna „Nazwy własne a społeczeństwo”. W 2010 r. odbyła się Ogólnopolska i Międzynarodowa Konferencja Onomastyczna „Chrematonimia – fenomen współczesności”, zorganizowana przez ośrodek w Olsztynie. Następna konferencja „Mikro- i makrotoponimia” odbędzie w Łodzi w roku 2012.

Wydawane są dwa czasopisma poświęcone nazwom własnym (nie licząc cyklicznie wydawanych prac zawierających artykuły o różnych kategoriach nazw własnych), mianowicie „Onomastica” (jako jedyne pismo Komitetu Językoznawstwa PAN, współfinansowane przez Instytut Języka Polskiego PAN w Krakowie) i we współpracy z kolegami niemieckimi „Onomastica Slavogermanica” (pismo ukazuje się na zmianę w ośrodku wrocławskim, krakowskim i w Lipsku).

Onomaści polscy współpracują stale z instytucjami państwowymi, dla których ważne są nazwy własne: Komisją Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych, Komisją Standaryzacji Nazw Miejscowych poza granicami Polski, Radą Języka Polskiego, Urzędami Stanu Cywilnego.

Uczestniczymy też w pracach Komisji Onomastyki Słowiańskiej, w pracach International Council of Onomastic Sciences (ICOS), jesteśmy członkami redakcji czasopism onomastycznych wydawanych w innych krajach lub z nimi współpracujemy (Rivista Italiana di Onomastica, Acta Onomastica, Zunamen, Namenkundliche Informationen, Voprosy Onomastiki, Nouvelle Revue d'Onomastique, Névtani Értesítő).

prof. dr hab. Barbara Czopek-Kopciuch

